

PRIEKŠLIKUMI VALSTS FONDĒTO PENSIJU SISTĒMAS PILNVEIDEI

ATTIECĪBĀ UZ UZKRĀTĀ
PENSIJAS KAPITĀLA
IZMAKSU PĒC PENSIJAS
VECUMA SASNIEGŠANAS

2023. gada janvārī

KOPSAVILKUMS

Šobrīd pensijas vecums valstī ir noteikts kā konkrēts gads, kurā valsts fondētās pensiju sistēmas (VFPS) dalībniekam līdz ar valsts pensijas pieprasīšanu obligāti jāpārtrauc dalība VFPS.

Valsts fondēto pensiju likuma 7. pants nosaka divus veidus, kā rīkoties ar valsts fondētās pensijas kapitālu:

1. Uzkrāto fondētās pensijas kapitālu pievienot nefondētajam pensijas kapitālam, lai aprēķinātu vecuma pensiju saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām".

Pensiju otrajā līmenī uzkrātais kapitāls nav mantojams, ja vien cilvēka nāve neiestājas pirms pensijas vecuma sasniegšanas un viņš ir norādījis, ka uzkrājumu vēlas atstāt mantojumā. Tas nozīmē, ka pensijas saņēmēja nāves gadījumā viņa laulātajam tiek izmaksāts pabalsts 50 % apmērā no mirušās personas pensijas apmēra 12 mēnešu garumā, bet atlikušais mirušā laulātā pensiju otrā līmeņa uzkrājums tiek ieskaitīts valsts budžetā.

2. Par uzkrāto fondētās pensijas kapitālu iegādāties dzīvības apdrošināšanas (mūža pensijas) polisi.

Mūža pensijas apdrošināšana (MPA) paredz zemu garantēto likmi un mantošanas tiesības, tomēr uzkrājumam nav piesaistes finanšu tirgiem un to sniegtajām iespējām.

Apdrošināšanas sabiedrībām konkrētā likme jāgarantē ilgtermiņā (apmēram 20 gadus), turklāt ES regulējums paredz striktus apdrošināšanas sabiedrību maksātspējas kapitāla aprēķināšanas noteikumus. Līdz ar to garantētās likmes ir ļoti zemas (jo apdrošināšanas sabiedrībām pat 0 % likmes gadījumā ir jābūt nodrošinātam ievērojamam kapitālam), tās nenosedz inflāciju un attiecīgi krīt pensijas uzkrājuma vērtība.

Šāds produkts nav izdevīgs ne pensionāram, ne apdrošinātājam. Tomēr tiem, kuri izvēlas šo risinājumu, tiek dota iespēja atstāt pensiju otrā līmeņa uzkrājumu mantojumā. Detalizētāku skaidrojumu par līdzšinējo pieredzi skatīt I pielikumā.

Finanšu tirgus lejupslīdes brīžos (krīzes periodos), kad akciju vērtība un līdz ar to arī iespējamā pensijas apmēra vērtība krīt, kā zināms, ir bijusi nepieciešama valdības iejaukšanās un VFPS kapitāla izņemšanai atvēlētā laika pagarināšana. Tas ļāva sagaidīt finanšu tirgus situācijas uzlabošanos un mazināja negatīvo ietekmi uz pensijas uzkrājumu apjomiem, kas izmaksājami pensijas vecumu sasniegušajiem VFPS dalībniekiem.

Latvijas Finanšu nozares asociācijas (LFNA) aprēķini (II pielikums) liecina, ka pastāv iespēja pensijas kapitālu būtiski palielināt, savlaicīgi ieguldot finanšu kapitāla tirgū. Piemēram, ieguldījumi 100% akciju plānos no vienas puses ir saistīti ar paaugstinātu ieguldīšanas risku, bet no otras puses - ar lielāka uzkrājuma varbūtību. Vienlaikus pensijas kapitālu iespējams vēl vairāk palielināt, uzņemoties pat tikai nelielu pensiju otrā līmeņa uzkrājuma ieguldīšanas risku arī pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas.

Pensijas izmaksas periods ir salīdzinoši ilgs un pietiekams, lai, turpinot ieguldīt pensijas kapitālu finanšu tirgos arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas, palielinātu jau uzkrāto apmēru un uzlabotu pensionāru materiālo stāvokli. Diemžēl šobrīd spēkā esošais regulējums neparedz iespēju turpināt pensijas kapitāla uzkrāšanu un palielināšanu pēc pensijas vecuma sasniegšanas.

RISINĀJUMS

nodrošināt tādu uzkrātā pensijas kapitāla izmaksas veidu, kas ļautu personām pēc pensijas vecuma sasniegšanas pieņemt lēmumu par uzkrātā pensijas kapitāla tālāku ieguldīšanu.

DETALIZĒTS PIEDĀVĀJUMA APRAKSTS

LFNA un Latvijas Apdrošināšanas asociācija (LAA) piedāvā divus papildu risinājumus, no kuriem VFPS dalībnieks varētu izvēlēties sev piemērotāko:

1

Finanšu tirgiem piesaistītā mūža pensijas apdrošināšana (MPA)

MPA ir līgums, kurā apdrošinātajam pensijas izmaksa tiek garantēta nevis noteiktas summas, bet gan ieguldījumu fonda daļu veidā. **Izmaksājamās pensijas apmērs tiek noteikts kā konkrētā ieguldījumu fonda daļu skaits. Izmaksas tiek veiktas katru mēnesi atbilstoši attiecīgā fonda daļu skaitam un to neto aktīvu vērtībai.**

Tas nozīmē, ka pensijas apmērs katru mēnesi būs atšķirīgs, jo to ietekmēs fonda neto aktīvu vērtība. Savukārt neto aktīvu vērtība būs atkarīga no finanšu tirgus situācijas un akciju īpatsvara. Izvēloties piemērotu ieguldījumu apjomu akcijās, jāņem vērā, ka tas vienmēr ir saistīts ar augstāku svārstību risku. Risinājums paredz izmaksas līdz mūža galam.

Ieguldījumu risku uzņemas pati apdrošinātā persona, izvēloties veikt ieguldījumus konkrētā fondā, līdzīgi kā tas notiek, izvēloties pensiju otrā līmeņa pārvaldnieku.

Pastāv divi finanšu tirgiem piesaistītās MPA veidi:

a) MPA bez garantētā perioda:

ikmēneša pensijas apmērs ir lielāks salīdzinājumā ar MPA ar garantēto periodu. Ja līdz pensionāra nāvei uzkrātais pensijas kapitāls nav izmaksāts pilnībā, atlikušo daļu patur apdrošināšanas sabiedrība. Savukārt, ja pensionāra dzīves ilgums pārsniedz apdrošināšanas sabiedrības paredzēto, tad, uzkrātajam kapitālam beidzoties, apdrošināšanas sabiedrība turpina pensijas izmaksas no savām, speciāli šim nolūkam izveidotajām rezervēm (uzņemas ilgdzīvošanas risku). Ilgdzīvošanas efekta aprēķina piemēru skatīt IV pielikumā.

b) MPA ar garantēto periodu:

ikmēneša pensijas apmērs ir mazāks salīdzinājumā ar MPA bez garantētā perioda. Ja līdz pensionāra nāvei uzkrātais pensijas kapitāls nav izmaksāts pilnībā, viņa mantiniekam (jebkurai paša pensionāra brīvi izraudzītai fiziskajai personai) apdrošināšanas sabiedrība izmaksā kapitāla atlikumu, kāds paredzēts garantētajam periodam. Savukārt pēc garantētā perioda beigām pensija tiek izmaksāta saskaņā ar iepriekšējo punktu, t.i., līdz pat mūža beigām, uzņemoties ilgdzīvošanas risku.

Šī risinājuma īstenošanai nepieciešamie nosacījumi ir tirgus pārredzamība administrēšanas izdevumu (līguma komisiju un izmaksu) ziņā, vismaz neliela potenciālo pensionāru finanšu pratība un pārbaude, vai piedāvājums atbilst pensionāra vajadzībām. Šī pārbaude veicama atbilstoši Apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas izplatīšanas likumam un Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 20. janvāra direktīvai (ES) 2016/97 par apdrošināšanas izplatīšanu.

2 Izmaksas no pensiju plāna (ieguldījumu plāna pensija)

Līdz ar pensijas vecuma sasniegšanu uzkrātais pensijas kapitāls tiek izmaksāts noteiktā periodā, ieguldījumu plāna daļas sadalot vienādos mēneša maksājumos. Proti, pensionēšanās vecuma sākumā tiek noteikts periods, kurā tiek izmaksāts uzkrātais kapitāls. Tā kā uzkrātais kapitāls tiek ieguldīts arī izmaksu perioda laikā, ieguldījumu plāna daļas tiek sadalītas vienādos mēneša maksājumos. Kārtējās izmaksas apmēru veido ieguldījumu plāna izmaksājamās daļas vērtība izmaksas brīdī. Tātad līdzīgi kā iepriekšējā (MPA) variantā – risinājums paredz izmaksāt katru mēnesi nevis vienādu summu, bet gan vienādu daļu skaitu. Līdz ar to pensijas apmērs katru mēnesi būs atšķirīgs, jo to ietekmēs fonda neto aktīvu vērtība.

Šī risinājuma izvēles gadījumā izmaksas no pensiju otrajā līmenī uzkrātā kapitāla tiek izbeigtas līgumā noteiktā izmaksas perioda beigās. Atšķirībā no MPA izvēles gadījuma apdrošinātājs neuzņemas ilgdzīvošanas risku un neveic izmaksas, ja pēc pensionēšanās atlikušās dzīves ilgums pārsniedz līgumā noteikto periodu.

Izmaksas periods tiek noteikts, ņemot vērā (statistiski aprēķināto) paredzamo dzīves ilgumu un papildu periodu ilgdzīvošanas riska segšanai (piemēram, 25 gadu izmaksas periods tiek sadalīts paredzamajā dzīves ilgumā (17,2 gadi) un papildu periodā ilgdzīvošanas riska segšanai (7,8 gadi).

Izmaksājamo ieguldījumu fonda daļu skaits paliek nemainīgs, bet to vērtību ietekmēs fonda neto aktīvu vērtība, kas, savukārt, ir atkarīga no finanšu tirgus situācijas un akciju īpatsvara.

Uzkrātais kapitāls šī risinājuma gadījumā tiek mantots. Līdz ar to, iestājoties pensionāra nāvei, atlikušo uzkrājuma daļu izmaksā pensionāra mantiniekam (jebkurai paša pensionāra brīvi izraudzītai fiziskai personai).

Pensijas izmaksas varētu veikt Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA), kas jau šobrīd veic daļu uzskaiti, mantinieku uzskaiti (topošā) pensionāra nāves gadījumā, kā arī nodrošina pensiju izmaksas funkcionalitāti.

3

Ar izraudzīto risinājumu saistītās papildu iespējas un nosacījumi

3.1. Lai palielinātu iedzīvotāju interesi par uzkrājuma veidošanas iespējām pensiju otrajā līmenī, iesakām noteikt kapitāla sliekšni (piemēram, 667 minimālās pensijas jeb šobrīd ap 100 000 EUR), kuru pārsniedzot, pensijas saņēmējs var izmantot papildus iespēju izņemt VFPS uzkrāto kapitālu virs summas, kas pārsniedz 667 minimālās pensijas jeb šobrīd ap 100 000 EUR, vienā maksājumā.

3.2. Lai veicinātu VFPS dalībnieku atbildīgu pieeju pensijas kapitāla izmaksas veida izvēlei, iesakām noteikt diversificētu iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) likmi. Uzkrātā kapitāla izmaksas periodam, kas atbilst pensijas saņemšanas laikā statistiski aprēķinātam paredzamajam mūža ilgumam, tiktu piemērota 0 % IIN likme, īsākiem periodiem – 10 % likme.

3.3. Abiem 2. nodaļā minētajiem risinājumiem nepieciešams paredzēt iespēju atlikt uzkrātā kapitāla izņemšanu pēc dalībnieka vēlmes. Proti, uzkrātais kapitāls tiek investēts finanšu tirgos un turpina pelnīt arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas, tomēr tā izņemšana var tikt atlikta. Lai arī šāds risinājums līdz šim nav bijis populārs, pieaugot uzkrātā kapitāla apjomam, tas būs aktuāls iedzīvotājiem ar lielāku pensijas uzkrājumu. Par to liecina arī privāto pensiju fondu pieredze, kur uzkrātais kapitāls, sasniedzot 55 un 60 gadu vecumu, netiek izņemts. Proti, virkne pensionāru to turpina ieguldīt un izņemšanu atliek.

Ņemot vērā iepriekš minēto, 1. tabulā apkopoti iespējamie uzkrātā pensijas kapitāla sliekšņi (apjomi), pēc kuru sasniegšanas VFPS dalībniekiem pensionējoties būtu iespēja izvēlēties kādu no dažādiem pensijas izmaksas veidiem.

1. tabula

	Pensijas izmaksas veida izvēle
<p>< vai = ar sliekšni (MVP¹ X 12 X 25)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pensiju otrā līmeņa uzkrājuma izmaksa kopā ar pensiju pirmā līmeņa uzkrājumu <p>vai</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ MPA ar garantēto likmi bez piesaistes finanšu tirgiem
<p>> vai = ar sliekšni (MVP X 12 X 25), piemēro attiecībā uz daļu, kas pārsniedz sliekšni</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pensiju otrā līmeņa uzkrājuma izmaksa kopā ar pensiju pirmā līmeņa uzkrājumu <p>vai</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ MPA ar garantēto likmi bez piesaistes finanšu tirgiem <p>vai</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ MPA ar piesaisti finanšu tirgiem <p>vai</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Izmaksa regulāru maksājumu veidā 25 gadu laikā (ieguldījumu plāna pensija) <p>Papildus jebkuras izvēles gadījumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Iespēja izņemt VFPS uzkrāto kapitālu virs summas, kas pārsniedz 667 minimālās pensijas jeb šobrīd ap 100 000 EUR, vienā maksājumā

¹MVP – minimālā valsts pensija (detalizētāku aprēķinu skatīt III pielikumā); MVP x 12 x 25 – MVP reizināta ar 12 mēnešiem un 25 gadiem (detalizētāk par 25 gadu izmaksas periodu skatīt IV pielikumu), šobrīd aptuveni 45 000 EUR

Savukārt 2. tabulā apkopotas katra pensijas izmaksas veida priekšrocības un trūkumi.

2. tabula

MPA – mūža pensijas apdrošināšana

MVP – minimālā valsts pensija

Pensijas kapitāla izmaksas veids	Izvēles nosacījumi	Aprēķinu pamats (G*, aktuārie aprēķini, EUR, daļas)	Kapitāla izmaksas atlikšana	Vai kapitāls pakļauts tirgus riskam pensijas izmaksas periodā?	Aprēķins balstīts uz	Pensijas izmaksas indeksācija	Nosedz ilgdzīvošanas risku?	Kapitāla izmaksas ilgdzīvošanas gadījumā	Mantojuma tiesības uz pensijas kapitālu	Kapitāla daļas izņemšana vienā maksājumā**
Pensijas izmaksa no pensiju pirmā līmeņa	Visos gadījumos	G	Nē	Nē	EUR	Jā	Jā	Izmaksas turpinās bez izmaiņām	Nē	Nē
MPA ar garantēto likmi, kas nav piesaistīta finanšu tirgiem	Visos gadījumos	Aktuārie aprēķini	Jā	Nē	EUR	Nē	Jā	Izmaksas turpinās bez izmaiņām	Jā, garantētajā periodā	Jā
MPA (piesaistīta finanšu tirgiem)	1. līmenī sasniegts MVP apjoms un 2. līmeņa uzkrājums pārsniedz MVP X 12 X 25	Aktuārie aprēķini	Jā	Jā	Daļu skaits	Nē	Jā	Izmaksas turpinās bez izmaiņām	Jā, garantētajā periodā	Jā
Izmaksa regulāru maksājumu veidā 25 gadu laikā (ieguldījumu plāna pensija)	1. līmenī sasniegts MVP apjoms un 2. līmeņa uzkrājums pārsniedz MVP X 12 X 25	25 gadi (G+x)	Jā	Jā	Daļu skaits	Nē	Daļēji	Izmaksas tiek apturētas pēc 25 gadi (G+x)	Jā	Jā

MVP X 12 X 25 – minimālā valsts pensija, reinvestēta ar 25 gadiem

* G – pensijas aprēķināšanai piemērojamais plānotais vecuma pensijas izmaksas laika periods gados, par kuru no vecuma pensijas piešķiršanas gada tiek plānota vecuma pensijas izmaksa. Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 10. decembra noteikumiem Nr. 1445 "Noteikumi par pensijas aprēķināšanai piemērojamo plānoto vecuma pensijas izmaksas laika periodu" to aprēķina Centrālā statistikas pārvalde kā personas vecumam atbilstošu paredzamo mūža ilgumu. Piemēram 2023. gada sākumā pensionējoties 65 gadu vecumā, paredzamais pensijas saņēmēja turpmākās dzīves ilgums jeb G ir 15.5 gadi. Šis skaitlis nav fiksēts, tas mainās gadu no gada, šajā dokumentā ilustrācijas nolūkiem tiek izmantots G = 17.2.

** Iespēja izņemt VFPS uzkrāto kapitālu virs summas, kas pārsniedz 667 minimālās pensijas jeb šobrīd ap 100 000 EUR, vienā maksājumā

Ilgtermiņā finanšu tirgiem piesaistītie risinājumi no vienas puses ir saistīti ar vidēju līdz augstu ieguldīšanas risku, bet no otras – ar lielāku uzkrājuma atdevi nekā MPA ar zemu garantēto likmi un bez piesaistes finanšu tirgiem. Tas nozīmē, ka iespēja ieguldīt uzkrāto pensijas kapitālu finanšu tirgos palielina varbūtību, ka darba gados gūto algu atvietos atbilstoša apmēra pensija.

Pārdomāti pasākumi, kas veicina valsts pensiju sistēmas pilnveidi un dzīvotspējas saglabāšanu un kas izstrādāti, ņemot vērā citu valstu, t.sk. kaimiņvalstu labāko pieredzi, palīdzētu būtiski uzlabot pensijas vecuma iedzīvotāju finansiālo stāvokli.

Vidēji pensiju otrajā līmenī uzkrātais kapitāls ar katru gadu būtiski pieaug. Aprēķini liecina, ka pēc 10 gadiem tā īpatsvars kopējā pensijas apmērā būs 15%, bet vēlāk var sasniegt arī savu maksimumu – 35% no kopējās saņemamās pensijas apmēra. Šajā brīdī tas būs kļuvis par būtisku pensijas kapitāla sastāvdaļu, kura izmaksas atlikšana (ar mērķi to ieguldīt un palielināt) būs īpaši aktuāla. Šī iemesla dēļ jau šobrīd ir jāveic pasākumi, kas ir vērsti pensijas kapitāla uzkrāšanas un pavairošanas virzienā pensijas saņēmēju labklājības uzlabošanas nolūkā, ļaujot par 4 % līdz 14 % paaugstināt pensijas aizvietošanu (pensija pret algu pensionējoties), tātad palielināt pensijas otro līmeni par vismaz 30 % vai pat to dubultot.

PIELIKUMI

I pielikums:

Papildus sniegti situācijas skaidrojumi

MPA var iegādāties, ja pensiju otrā līmeņa uzkrājums sasniedz 3000 EUR, taču šis līmenis ir uzskatāms par ļoti zemu, jo adekvāta izmaksa mūža pensijas gadījumā veidojas tikai tad, ja otrajā līmenī uzkrātais pensijas kapitāls sasniedz vismaz 15 000 EUR (šobrīd tāds ir aptuveni 1 % no pensijas vecumu sasniegušo dalībnieku kopskaita).

Iedzīvotājiem, kuri pensionējoties nerasniedz MVP sliekšni, valsts piešķir papildu finansējumu, lai viņu vecuma pensija sasniegtu vismaz minimālo apjomu. Tā kā tas ir saistīts ar ievērojamiem izdevumiem, Labklājības ministrija uzskata, ka MVP aprēķinos nepieciešams iekļaut gan pensiju pirmā līmeņa, gan arī otrā līmeņa iemaksas, lai kompensētu trūkstošos līdzekļus MPA izvēles gadījumā.

90 % VFPS dalībnieku, kas līdz šim izvēlējušies MPA, izvēlējās izņemt 50 % uzkrātā pensijas kapitāla pirmajos piecos gados (maksimāli pieļaujama periods).

Ar 2023. gada 1. janvāri stāsies spēkā grozījumi Ministru kabineta 2003. gada 27. maija noteikumos Nr. 272 "Noteikumi par valsts fondēto pensiju shēmas darbību", kuri paredz svītrot 73.6 punkta 2., 3. un 4. apakšpunktu, tādējādi izslēdzot iespēju mūža pensijas apmēru noteikt atšķirīgu pa pensijas izmaksas posmiem (izņemt 50 % uzkrātā pensijas kapitāla pirmajos piecos gados), kā arī izslēdzot iespēju izvēlēties atlikto periodu (maksimāli 10 gadus) un saglabājot vienīgi mantošanas iespēju².

Ar šiem grozījumiem tiek novērsta situācija, kad pensionāram, kuram pensijas izmaksa ir atlikta uz (maksimums) 10 gadiem vai kurš 50 % uzkrātā pensijas kapitāla izņēmis pirmajos piecos gados, valstij nākas piešķirt papildu finansējumu MVP nodrošināšanai.

Jāuzsver, ka pensijas izmaksas atlikšana uz (maksimums) 10 gadiem līdz šim nav bijis pieprasīts variants, jo klienti vēlas finansējumu saņemt pēc iespējas ātrāk. Tas, iespējams, ir daļēji skaidrojams ar salīdzinoši mazu pensiju otrajā līmenī uzkrātā kapitāla apmēru (vidēji 5108 EUR 2021. gada beigās).

² <https://www.vestnesis.lv/op/2021/218.3>

II pielikums:

Piedāvāto pensijas izmaksas veidu ietekme uz ikgadējā izmaksājamā pensijas kapitāla apjomu

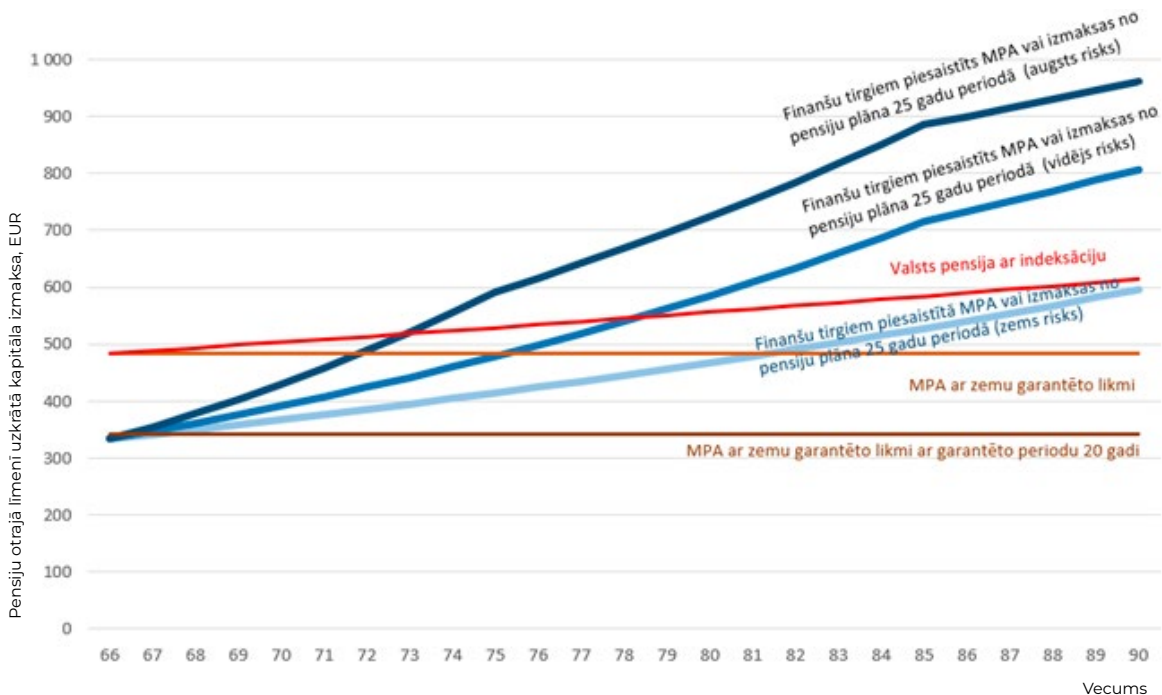
PIEMĒRS:

23 gadus vecs jauniets uzsāk darba gaitas un saņem atalgojumu 1000 EUR apmērā. Pēc 42 darba gadiem viņa uzkrājums VFPS sasniedz 100 000 EUR, ja izpildās šādi (konservatīvi) pieņēmumi:

- Ikgadējais algas pieaugums – 2 %
- Investīciju ienesīgums:
 - 100 % akciju plāniem – vidēji 7 % gadā
 - 50 % akciju plāniem – vidēji 4,5 % gadā
 - 25 % akciju plāniem – 2,85 % gadā, obligāciju ienesīgums – 2 % gadā
- Plāna pārvaldītāja komisija noteikta 0,4 % apmērā gadā

1. attēlā apkopoti visi iepriekš minētie pensijas izmaksas veidi un katram no tiem atbilstošais pensiju **otrajā līmenī** uzkrātā kapitāla izmaksas apjoms, ņemot vērā pensionāra vecumu.

1. attēls

Secinājumi:

Viszemākais un šķietami neizdevīgākais izmaksas veids ir MPA ar zemu garantēto likmi un garantēto izmaksas periodu 20 gadu garumā (2. izvēle saskaņā ar spēkā esošo Valsts fondēto pensiju likuma 7. pantu).

Atkarībā no tā, ar cik augstu risku ir saistīti uzkrātā pensijas kapitāla ieguldījumi finanšu tirgos, variē arī MPA ar 25 gadu izmaksas periodu izvēles gadījumā iespējamais pensijas apjoms.

III pielikums:

Par minimālās valsts pensijas apmēru 2022. gadā

Atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 12. pantam "Vecuma pensijas aprēķināšana" minimālās vecuma pensijas aprēķina bāze ir 136 EUR, bet personām ar invaliditāti kopš bērnības – 163 EUR.

Minimālās vecuma pensijas apmēru nosaka, minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzei piemērojot koeficientu 1,1 (likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 8.2 daļa paredz, ka līdz 2024. gada 31. decembrim vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamais apdrošināšanas stāžs ir 15 gadi).

No tā izriet šādas minimālās vecuma pensijas summas:

$$136 \times 1,1 = 149,60 \text{ EUR}$$

$$163 \times 1,1 = 179,30 \text{ EUR (personām ar invaliditāti kopš bērnības)}$$

Tātad personai, kurai Latvijā uzkrātais **apdrošināšanas stāžs ir vismaz 15 gadi**, minimālā vecuma pensija nevar būt mazāka par **149,60 EUR**, bet personai ar invaliditāti kopš bērnības – par **179,30 EUR**.

Ja personai Latvijā uzkrātais apdrošināšanas stāžs ir 16 vai vairāk gadu, minimālās vecuma pensijas apmēru nosaka, to palielinot par **2,72 EUR** par katru apdrošināšanas stāža gadu, bet personai ar invaliditāti kopš bērnības – par **3,26 EUR** par katru apdrošināšanas stāža gadu.

IV pielikums:

Ilgdzīvošanas efekta aprēķina piemērs

Pensionējoties 65 gadu vecumā, paredzamais pensijas saņēmēja turpmākās dzīves ilgums G ir 17,2 gadi (saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 10. decembra noteikumiem Nr. 1445 "Noteikumi par pensijas aprēķināšanai piemērojamo plānoto vecuma pensijas izmaksas laika periodu").

Šim pašam pensijas saņēmējam sasniedzot 82 gadu vecumu, paredzamais turpmākās dzīves ilgums ir 7,16 gadi, bet sasniedzot 90 gadu sliekšni – 3,88 gadi. Tik lielu vecumu sasniedz tikai ļoti neliela daļa (6%) 65 gadu vecumā pensionējušos iedzīvotāju.

Attiecīgi šiem cilvēkiem (atkarībā no dzimšanas brīža) pēdējos dzīves gados pensija būtu mazāka (50%–80% no ierastā apmēra). Tas nozīmē, ka 6% iedzīvotāju ilgdzīvošanas risks netiktu nosepts, ja būtu noteikts, ka paredzamais mūža ilgums ir 90 gadi jeb $G + X = 25^3$.

³ No paredzamā mūža ilguma (90) atņemot pensionēšanās vecumu (65)